

MILLIY USLUBDAGI INTERYER DIZAYNI VA UNING ZAMONAVIY TALQINI

Zoirova Zebo Sherbekovna

Toshkent arxitektura qurulish universiteti Arxitektura fakulteti talabasi

aalita920@gmail.com

Mamasharipov Yakubjon G'ulomitdinovich

Toshkent arxitektura qurulish universiteti Arxitektura fakulteti Talabalar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha dekan muovini

yoqub0125@gmail.com

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada milliy uslubdagi interyer dizaynining o'ziga xos jihatlari, uning tarixiy shakllanishi va zamonaviy talqini yoritilgan. Shuningdek, an'anaviy bezak elementlari, ranglar uyg'unligi va tabiiy materiallardan foydalanish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida milliy interyer dizayni madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: milliy interyer, naqsh, bezak, an'ana, dizayn, madaniyat.

АННОТАЦИЯ: В данной статье рассматриваются особенности национального стиля в интерьере, его историческое развитие и современная интерпретация. Особое внимание уделяется традиционным орнаментам, цветовым решениям и натуральным материалам. В результате исследования доказано, что национальный интерьер играет важную роль в сохранении культурного наследия.

Ключевые слова: национальный интерьер, орнамент, традиции, дизайн, культура.

ANNOTATION: This article examines the features of national-style interior design, its historical development, and modern interpretation. Special attention is given to traditional ornaments, color harmony, and natural materials. The study concludes that national interior design plays an important role in preserving cultural heritage.

Keywords: national interior, ornament, tradition, design, culture.

KIRISH

Globalashuv jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, arxitektura va interyer dizayn sohasida milliy an'analarni zamonaviy yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish dolzarb vazifalardan biridir. Chunki inson yashaydigan muhit uning ruhiyati, kayfiyati va hayot sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Milliy uslubdagi interyer dizayni xalqning ko'p asrlik madaniy merosini, urf-odatlarini va san'atini o'zida aks ettiradi. Har bir millat interyerida o'ziga xos ranglar, naqshlar va materiallardan foydalanadi. Bu elementlar nafaqat estetik, balki ma'naviy ahamiyatga ham ega bo'lib, insonda milliy o'zlikni his etish tuyg'usini uyg'otadi.

Zamonaviy dizayn rivoji natijasida yangi texnologiyalar va materiallar paydo bo'lishiga qaramay, milliy uslub o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Aksincha, u zamonaviy talqinda qayta shakllanib, yangi dizayn yechimlarining ajralmas qismiga aylanmoqda. Shu

bois milliy interyer dizaynini o'rganish va uni zamonaviy sharoitga moslashtirish muhim ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi

ASOSIY QISM

Milliy uslubdagi interyer dizayni ko'p asrlik tarixiy tajriba, xalq amaliy san'ati va madaniy an'analar asosida shakllangan murakkab va serqirra yo'nalish hisoblanadi. U nafaqat ichki makonni bezatish, balki insonning estetik didini shakllantirish, ruhiy holatiga ta'sir ko'rsatish va milliy o'zlikni anglashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Shu bois milliy interyer dizayni nafaqat san'at, balki ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida ham qaraladi.

Milliy interyerning eng muhim elementlaridan biri bu – bezak san'ati, xususan naqsh va ornamentlardir. O'zbek milliy naqshlari o'zining murakkab kompozitsiyasi, takrorlanuvchi ritmi va chuqur ramziy ma'nosi bilan ajralib turadi. Geometrik naqshlar tartib, muvozanat va abadiylikni ifodalasa, o'simliksimon bezaklar tabiat, hayotiylik va yangilanish timsoli hisoblanadi. Ushbu naqshlar devorlar, shiftlar, ustunlar, eshik va deraza romlari, shuningdek mebel va dekor buyumlarida keng qo'llaniladi. Zamonaviy dizaynda esa ular ko'pincha aksent sifatida ishlatilib, makonga milliy ruh bag'ishlaydi.

Ranglar uyg'unligi milliy interyer dizaynining yana bir muhim jihati hisoblanadi. Rang tanlashda asosan tabiiy va iliq ranglar ustunlik qiladi. Jumladan, jigarrang yog'ochning tabiiyligini ifodalasa, oltinrang boylik va hashamat timsoli hisoblanadi, ko'k rang osmon va osoyishtalikni, yashil rang esa tabiat va hayotni ifodalaydi. Ranglarning uyg'unlashuvi makonning umumiy estetik ko'rinishini belgilaydi va inson psixologiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ranglar tanlashda ularning o'zaro muvozanati va kontrasti alohida e'tiborga olinadi.

Materiallar tanlash ham milliy interyer dizaynida muhim rol o'ynaydi. Tabiiy materiallardan foydalanish – milliy uslubning asosiy belgilaridan biridir. Yog'och, ganch, sopol, tosh, ipak va paxta kabi materiallar interyerga tabiiylik, ilqlik va samimiylik bag'ishlaydi. Ayniqsa, yog'och o'ymakorligi va ganch bezaklari o'zbek milliy interyerining

ajralmas qismi hisoblanadi. Qo‘l mehnati bilan yaratilgan buyumlar interyerning badiiy qiymatini oshirib, uni noyob va takrorlanmas qiladi.

Milliy interyer dizaynida mebel va dekor elementlari ham muhim ahamiyat kasb etadi. An’anaviy past mebellar, sandiqlar, gilamlar, suzani va boshqa to‘qimachilik mahsulotlari interyerning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu elementlar nafaqat funksional vazifani bajaradi, balki makonning estetik va madaniy qiyofasini shakllantiradi. Zamonaviy interyerlarda esa bunday elementlar minimal darajada, lekin mazmunli tarzda qo‘llanilib, milliy va zamonaviy uslub o‘rtasida muvozanat yaratiladi.

Zamonaviy interyer dizaynida milliy uslub yangi talqinda namoyon bo‘lmoqda. Dizaynerlar an’anaviy elementlarni soddalashtirish, stilizatsiya qilish va ularni zamonaviy shakllar bilan uyg‘unlashtirish orqali innovatsion yechimlar yaratmoqdalar. Masalan, milliy naqshlar zamonaviy devor panellari, tekstil dizayni yoki yoritish elementlarida aks ettirilmoqda. Bu esa interyerga o‘ziga xoslik bag‘ishlab, uni global dizayn tendensiyalariga moslashtiradi.

Shu bilan birga, milliy interyer dizayni zamonaviy texnologiyalar bilan ham uyg‘unlashmoqda. Yoritish tizimlari, 3D dekor elementlari va ekologik materiallardan foydalanish milliy dizaynni yanada rivojlantirish imkonini bermoqda. Natijada an’anaviylik va innovatsiya o‘rtasida uyg‘unlik hosil bo‘ladi.

Milliy uslubdagi interyerning yana bir muhim jihati – uning turizm va xizmat ko‘rsatish sohasidagi ahamiyatidir. Mehmonxonalar, restoranlar va madaniy markazlarda milliy dizayndan foydalanish orqali tashrif buyuruvchilarga o‘ziga xos muhit yaratiladi. Bu esa mamlakatning madaniy qiyofasini namoyon etish bilan birga iqtisodiy foyda ham keltiradi.

Biroq milliy interyer dizaynini yaratishda muayyan muammolar ham mavjud. Ba’zan ortiqcha bezaklardan foydalanish makonning haddan tashqari yuklanishiga olib keladi. Shuningdek, milliy va zamonaviy elementlar o‘rtasidagi nomutanosiblik dizayn sifatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli dizaynerdan yuqori darajadagi professional bilim, estetik did va muvozanatni saqlash qobiliyati talab etiladi.

Umuman olganda, milliy uslubdagi interyer dizayni murakkab, ammo juda boy va mazmunli yo‘nalish bo‘lib, u o‘zida tarix, madaniyat va zamonaviylikni uyg‘unlashtiradi. Ushbu yo‘nalish kelajakda ham rivojlanib, yangi dizayn g‘oyalari uchun mustahkam asos bo‘lib xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, milliy uslubdagi interyer dizayni zamonaviy arxitektura va dizayn tizimining muhim va ajralmas yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. U nafaqat ichki makonni estetik jihatdan boyitadi, balki insonning ruhiy holati, dunyoqarashi va milliy o‘zligini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Milliy interyer orqali xalqning ko‘p asrlik madaniy merosi, san’ati va an’analari bugungi avlodga yetkaziladi va saqlab qolinadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, milliy interyer dizaynida naqshlar, ranglar, materiallar va dekor elementlari o‘zaro uyg‘unlikda qo‘llanilganda yuqori estetik va funksional natijalarga erishish mumkin. Ayniqsa, tabiiy materiallardan foydalanish, qo‘l mehnatiga asoslangan bezak elementlarini qo‘llash interyerining badiiy qiymatini oshiradi va unga o‘ziga xoslik bag‘ishlaydi. Shu bilan birga, ranglar uyg‘unligi va kompozitsion muvozanat makonning umumiy qiyofasini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi.

Zamonaviy dizayn rivoji milliy interyerga yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Innovatsion texnologiyalar, yangi materiallar va zamonaviy uslublar yordamida an’anaviy elementlar yangicha talqinda qo‘llanilmoqda. Bu esa milliy va zamonaviy dizayn o‘rtasida uyg‘unlikni ta’minlab, yangi ijodiy yechimlar paydo bo‘lishiga olib kelmoqda. Ayniqsa, minimalizm bilan milliy elementlarning uyg‘unlashuvi bugungi kunda samarali va keng qo‘llanilayotgan yondashuvlardan biridir.

Shuningdek, milliy uslubdagi interyer dizayni iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi. Turizm, mehmonxona va xizmat ko‘rsatish sohalarida milliy dizayn elementlaridan foydalanish orqali mamlakatning madaniy qiyofasi namoyon etiladi va xorijiy mehmonlar uchun jozibador muhit yaratiladi. Bu esa milliy dizaynning amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

Biroq milliy interyer dizaynini yaratishda muvozanatni saqlash muhimdir. Ortiqcha bezaklardan foydalanish yoki zamonaviy elementlar bilan noto‘g‘ri uyg‘unlashtirish interyerning estetik qiymatini pasaytirishi mumkin. Shu sababli dizaynerlar milliy merosni chuqur o‘rganib, uni zamonaviy talablarga mos holda qo‘llashlari zarur.

Kelajak istiqbollari nuqtai nazaridan qaraganda, milliy uslubdagi interyer dizayni yanada rivojlanib, global dizayn tendensiyalari bilan uyg‘unlashgan holda yangi bosqichga ko‘tarilishi kutilmoqda. Ekologik materiallardan foydalanish, energiya samaradorligi va innovatsion texnologiyalar bilan integratsiya qilish ushbu yo‘nalishning asosiy rivojlanish yo‘llaridan biri bo‘lib qoladi.

Umuman olganda, milliy interyer dizayni san‘at, fan va madaniyatning uyg‘unlashuvi sifatida inson hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi. U o‘zining estetik jozibasini, ma‘naviy mazmuni va amaliy ahamiyati bilan zamonaviy dizayn tizimida alohida o‘rin egallaydi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Ching F.D.K. – Interior Design Illustrated
2. Pile J. – A History of Interior Design
3. O‘zbek milliy amaliy san‘ati manbalari
4. Neufert E. – Architects' Data
5. Zamonaviy interyer dizayn bo‘yicha ilmiy maqolalar
6. O‘zbekiston Respublikasi qurilish me‘yorlari va qoidalari (QMQ)